

Fokusområde: Jämställdhet

Fördelningen av offentlig sektors affärer

Sammanfattning

Medelantal ♀

23
procent

I denna rapport finns nyckeltal som beskriver aktiebolagens jämställdhet i deras styrelser. Vi har valt att fokusera på de aktiebolag som är leverantörer till den offentliga sektorn. Inköpsvärdet från dessa leverantörer uppgick till 620 miljarder kronor 2019. Medelandelens kvinnor i dessa aktiebolags styrelser uppgår till 23 procent.

Inköp från ♂

233
miljarder

Rapporten visar nyckeltal fördelat per typ av offentlig köpare, så som exempelvis att:
→ Kommuners inköp från aktiebolag som inte har en jämställd styrelse uppgår till 233 miljarder kronor.
→ Regioners andel av inköpen från aktiebolag som saknar kvinnor i styrelsen uppgår till 65 procent.
→ Statliga myndigheters andel av inköp från aktiebolag som har en jämställd styrelse uppgår till 22 procent.

Andel bolag utan ♀

43
procent

Hos 43 procent av leverantörerna till offentlig sektor finns det inte någon kvinna i styrelsen. Det totala inköpsvärdet från dessa 76 455 bolag är 266 miljarder kronor.

Andel vd som är ♂

75
procent

I rapporten framgår också hur de offentliga inköpen fördelar sig mellan aktiebolag med en vd som är en man respektive med en vd som är en kvinna.
→ 75 procent av leverantörerna har en vd som är man.
→ Inköpsvärdet från dessa leverantörers affärer uppgår till 365 miljarder kronor.
→ Motsvarande inköpsvärde för aktiebolag med en vd som är kvinna uppgick till 120 miljarder kronor.

Frågeställningarna som föranledde rapporten

- Hur ser fördelningen av de offentliga inköpen ut i ett jämställdhetsperspektiv med utgångspunkt i leverantörernas styrelser?
- Vilket ansvar har offentlig verksamhet i sin kravställan avseende jämställdhetsarbete och hur ska krav i så fall ställas, med tanke på det femte målet i Agenda2030?
- På vilket sätt kan offentlig sektor stimulera bolag med jämställda styrelser i offentliga upphandlingar, finns det redan någon som gör detta och finns det riktlinjer?
- Är det någon skillnad på aktiebolagens sammansättning i styrelser och på vd-posten om de ägs privat eller av det offentliga?

AI-projekt fick Borås Stad att höja ambitionsnivån

I ett Vinnovafinansierat projekt under ledning av Borås Stad jobbar kommunen tillsammans med PublicInsight och LEDA20 för att hitta fler anbudsgivare med hjälp av artificiell intelligens, AI. Under projektet har Borås Stad börjat titta på hur jämställd deras upphandling är.

”Innan vi inledde Vinnova-projektet hade vi exempelvis inte tänkt på att titta på frågan om styrelsesammansättning hos de leverantörer som vi har avtal med”, säger Iqbal Musaji, koncerninköpschef på Borås Stad.

Projektet använder AI för att matcha behov med leverantörer och ge kommunen möjlighet att hitta och intressera fler aktörer, men också förbättra dialogen inför upphandlingar.

Utmaningen i många

upphandlingar är att ge nya och mindre leverantörer och aktörer med innovativa produkter möjligheten att lämna anbud. För många leverantörer är det svårt att hitta, skriva och vinna upphandlingar på grund av inlåsnings- och ålderstagna processer. Allt detta gör det svårt för offentliga aktörer att nå sina övergripande mål, men också att hantera skattepengarna på ett optimalt sätt.

Borås Stad har satt höga ambitioner för sina inköp. De ska ske i enlighet med de globala målen i Agenda 2030 och särskilt uppfylla krav på hållbarhet, socialt hänsynstagande och främja för små företag och innovationer.

”Vi ser att detta projekt kommer att ta oss en bra bit på vägen att öka vår förståelse kring hur vi kan

bli bättre på att formulera såväl dialoger som upphandlingsunderlag så att nya och rätt leverantörer hittar fram till oss. Detta medför i sig en mer hållbar inköpsprocess och bör innebära en ökad effektivitet för varje spenderad inköpskrona, säger Iqbal Musaji, som 2019 blev utsedd till årets inköpare av föreningen Sveriges offentliga inköpare, SOI.

Genom projektet har Borås Stad också börjat titta mer specifikt på frågor kopplade till det femte målet i Agenda 2030: ”Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser.”

”Det finns många sätt att införa krav på jämställdhet. Genom

betalningsstrukturer kan vi ge incitament för leverantörer att öka sin jämställdhet under avtalstiden, så att de som gör mer för jämställdheten också får betalt för det”, säger Iqbal Musaji.

”Vi har ambitionen att ställa mervärdeskrav på jämställd styrelse. Ställer vi krav är det en värdeomräkning på vad vi tycker är viktigt och när marknaden ser att vi värdesätter det, kommer de att anpassa sig”, säger Iqbal Musaji, koncerninköpschef, Borås stad. ■

Text: Erik Säfvenberg

Iqbal Musaji, koncerninköpschef på Borås Stad.
FOTO: BORÅS STAD

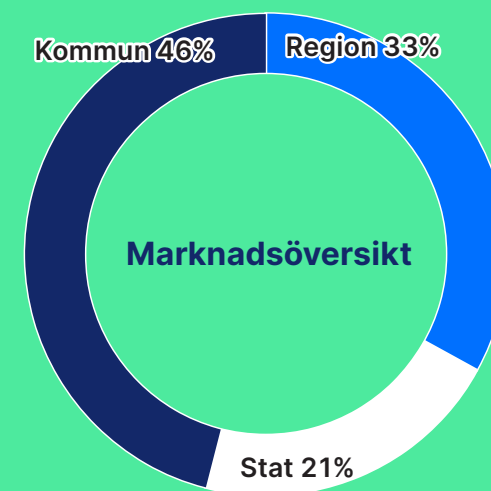
Köparmaktindex™

– generellt perspektiv

Kommuner, regioner och statliga myndigheter gör inköp från aktiebolag till ett värde av 873 miljarder kronor per år. Det vet vi för att DS Insikt samlar in dessa inköpsvärden varje år på samma sätt som företaget DoubleCheck gjorde under åren 2012–2016.

Vi har analyserat hela den offentliga marknaden utifrån dessa värden. Den består av 205 000 organisationer eller bolag av olika slag.

Vårt fokus för den här rapporten är de 116 000 aktiebolag som gör affärer för cirka 620 miljarder kronor.

Fördelning av inköpsvärdet om cirka 620 miljarder kronor på de offentliga organisationer som är fokus för den här rapporten

”Sverige har inte längre ledartröjan”

Agenda 2030 är ett ramverk för hållbar utveckling som antogs av FN:s medlemsländer 2015. Länderna ska fram till 2030 ha utrotat fattigdom och hunger, förverkligat mänskliga rättigheter för alla, uppnått jämställdhet samt ha skapat ett varaktigt skydd för vår planet samt våra naturresurser.

Sverige är ett av de länder som åtagit sig att arbeta för att uppnå målen. Svenska kommuner och regioner har en central roll i genomförandet av de globala målen. Flera av kommunernas och regionernas grunduppdrag (till exempel vård, skola, omsorg och samhällsplanering) är direkt eller indirekt kopplade till delmål i Agenda 2030.

Agendan innehåller 17 hållbarhetsmål, jämställdhet är dels ett eget mål i Agenda 2030 men också ett genomgående perspektiv i arbetet med samtliga mål.

”Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.”

Sveriges jämställdhetspolitiska mål antaget av Riksdagen

Sverige har ett jämställdhetspolitiskt mål som är beslutat av riksdagen. Det lyder:

Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Detta gäller inom alla politikområden. Till exempel så kan våra mål om att nå ekonomisk hållbarhet i Sverige inte särskiljas från ekonomisk jämställdhet. I ett hållbart samhälle är kvinnor och män ekonomiskt självständiga och har samma möjligheter och villkor i arbetslivet. Här ryms frågor om tillväxt och

utveckling, jämställda löner och att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Sverige har inte längre ledartröjan. Från att ha varit ledande i världen i att skapa förutsättningar för ett jämställt samhälle har Sverige inte längre den självklara tätpositionen. Frågan är högaktuell både inom det privata näringslivet och inom offentlig sektor. Det kan vi bland annat läsa om i stiftelsen Allbrights årliga jämställdhetsindex.

Innovationsmyndigheten Vinnova pekar på att vi behöver

se jämställdhet och jämställda verksamheter som en viktig del av innovationskraften. Flera nyligen släppta rapporter visar på att jämställda bolag är mer framgångsrika och lönsamma.

Den viktigaste framgångsfaktorn för att lyckas med ett faktiskt och praktiskt jämställdhets- och mångfaldsarbete är dock att ledningen/ledarna har stor kunskap om dessa frågor och samtidigt sätter dem högt på agendan. Utan ett aktivt ledarskap kommer vi inte lyckats nå målen om ett jämställt och hållbart samhälle.

Skall detta ändras måste offentlig sektor förstå sin Köparmakt och bli bättre på att ställa krav. Både på sig själva som på sina upphandlade leverantörer. ■

Text: Liselott Vahermägi, vd på LEDA20 AB, ett samarbetsbolag till PublicInsight.

Inköpsfördelningen utifrån vd

1 Inköp per typ av vd	Inköpsvärde, kr	Andel av de som har vd	
Vd som är en kvinna	120 620 641 635	24,8%	
Vd som är en man	365 262 211 359	75,2%	

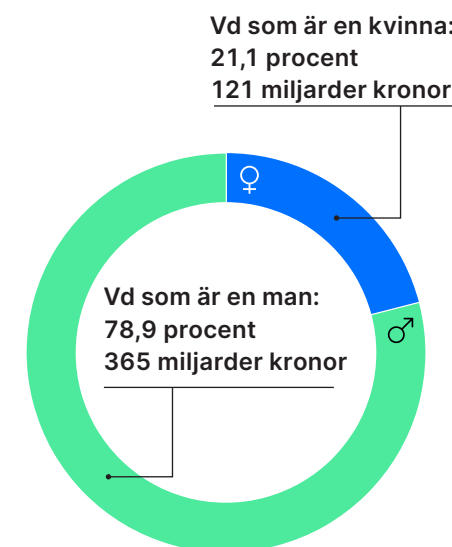
2 Offentlig ägare	Inköpsvärde, kr	Andel av de som har vd	
Vd som är en kvinna	40 546 656 339	40,5%	
Vd som är en man	59 663 958 673	59,5%	

3 Privat ägare	Inköpsvärde, kr	Andel av de som har vd	
Vd som är en kvinna	80 073 985 296	20,8%	
Vd som är en man	305 598 252 686	79,2%	

4 Inköp per typ av vd	Antal aktiebolag	Andel av dem som har vd	
Vd som är en kvinna	8 609	21,1%	
Vd som är en man	32 210	78,9%	

5 Offentlig ägare	Antal aktiebolag	Andel av dem som har vd	
Vd som är en kvinna	423	31,0%	
Vd som är en man	942	69,0%	

6 Privat ägare	Antal aktiebolag	Andel av dem som har vd	
Vd som är en kvinna	8 186	20,7%	
Vd som är en man	31 268	79,3%	

Kommentar till tabellerna

→ Det är inte alla aktiebolag som har en namngiven vd, registrerad hos Bolagsverket.

→ För de aktiebolag som levererar till offentlig sektor med en registrerad vd styrs tre fjärdedelar av en man.

→ Vi kan också se skillnaden mellan leverantörer till offentlig sektor som är privat ägda och de som är offentligt ägda. Skillnaden är större på inköpsvärdet än sett till antal bolag. Detta beror sannolikt på att styrelser i många offentligt ägda bolag tillsätts politiskt med ett större antal ledamöter och därmed får en mer jämställd fördelning.

Upphandlingsmyndigheten ser positivt på jämställdhetskrav

Hur ser du på jämställdhetskravens betydelse kopplat till hållbarhetsmålen i Agenda2030?

"Agendan har ju ett eget mål kopplat till jämställdhet och självfallet kan jämställdhetsarbete kopplat till offentliga inköp bidra till att uppfylla målen i Agenda 2030."

Hur ser du på att ställa krav på att åtminstone ha minst en kvinna i anbudsgivarens styrelse eller som vd?

"Här handlar det om kopplingen till föremålet för upphandlingen och proportionalitetsprincipen, vilket är svårt att svara generellt på. Jag hoppas vi kommer få tydliga exempel i den guide som tas fram."

"I övrigt så ser vi positivt på möjligheten att ställa jämställdhetskrav i offentlig

upphandling. Intresset för att göra så har ökat de senaste åren och det är därför viktigt med bra stöd inom området."

"Upphandling är ett kraftfullt styrmedel som kan användas för att driva på för att nå flera samhällsmål", säger Annie Stålberg på Upphandlingsmyndigheten.

"Självklart verkar det som ett komplement tillsammans med

andra styrmedel. Betydelsen av att ställa just jämställdhetskrav beror på upphandlingens art men vi ser stora möjligheter att på olika sätt i inköpsprocessen påverka området genom offentliga inköp."

"Eftersom det finns flera olika sätt att påverka ett hållbart inköp ser vi mycket positivt på att använda vår modell i arbetet." ■

Text: Erik Säfvenberg

"Självfallet kan jämställdhetsarbete kopplat till offentliga inköp bidra till att uppfylla målen i Agenda 2030."

Annie Stålberg, Upphandlingsmyndigheten

Annie Stålberg, Chef Hållbarhetsenheten, Upphandlingsmyndigheten

FOTO: CA STUDIO

Köparmaktindex™

– nationellt perspektiv

Övergripande resultat visar att det bland inköpen från aktiebolag finns 76 455 bolag som inte har någon kvinna i sin styrelse, det utgör en andel om 68 procent.

Det totala inköpsvärdet från dessa bolag uppgår till 266 miljarder kronor vilket motsvarar närmare 43 kronor på varje hundralapp.

Ser vi till antalet aktiebolag som har en jämställd styrelse uppgår dessa till 14 769 stycken, motsvarande en andel om 13,2 procent.

23%

Andelen kvinnor i styrelsen hos aktiebolagen som är leverantörer till offentlig sektor

76 455

Aktiebolag med endast män i styrelsen som levererar till det offentliga

"Samhällets bild av företagande är förlegad"

Utifrån er nyss publicerade rapport "Kvinnors företagande, internationalisering och tillväxt", som tagits fram tillsammans med Almi Mälardalen och EEN, vad tycker ni är mest slående i de resultat ni fått fram?

"Det mest slående resultatet i vår rapport är att det i samhället finns en förlegad bild av hur företagare och företagande ser ut. Den utgör ett hinder för att fler kvinnor ska starta företag och för att kvinnor som driver företag ska kunna växa och utvecklas i den takt och på det sätt som de önskar."

Hur skulle den kunna förändras om de offentliga inköpen skulle göras av leverantörer med mer jämställd representation?

"Att införa jämställdhetskrav i upphandlingar kan vara en av många

"Det är med andra ord hundra procent politik,"

Lina Skandevall

vägar till en strukturförändring. Dock är frågan mer komplex än så. Om upphandlande myndigheter börjar ställa nya typer av krav och marknaden inte har hunnit anpassa sig kan det slå ut många företag, inte minst det lokala näringslivet. Det är viktigt att inte tvångsinföra insatser som kan leda till färre anbud och en onödig polarisering."

Hur mycket betyder representation i styrelse och vd-post för ett mer jämställt företagande?

"En mångfald där olika bakgrund och erfarenheter blandas och

ger olika perspektiv är alltid av godo för att fatta bra beslut. Det behöver nödvändigtvis inte vara en rättvisefråga. En jämställd styrelse och ledning ger mer lönsamma företag."

Vad tror ni behövs för att stat, kommun, regioner och offentliga bolag ska köpa varor och tjänster av leverantörer som har en mer jämställd representation?

"Det kräver ett politiskt intresse för att implementera jämställdhetsfrågor även i offentlig upphandling. Det är med andra ord hundra procent politik, eftersom ett

sådant krav inte är en förutsättning för att kunna göra offentliga inköp."

"Vid upphandlingar är det krav som ska uppfyllas och pris som ska bedömas. Jämför det med pitcher för investerare – då bedöms många fler aspekter och forskning visar att det finns risk att bakomliggande fördomar om kvinnor och män påverkar beslutet. På så sätt är offentliga upphandlingar ett jämställt sätt att göra affärer på." ■

Text: Erik Säfvenberg

Lina Skandevall, expert kvinnors företagande på Företagande.

FOTO: OSKAR OMNE

Ägarskap påverkar mångfald

I våra underlag kan vi se en tydlig skillnad mellan leverantörernas jämställdhet i styrelsen. De privata har en medelandel på 22,8 procent

medan de offentliga ligger på 30 procent.

Detta visar sig ännu tydligare när vi tittar på om dessa bolag har

någon kvinna alls i styrelsen eller inte. 68,3 procent av aktiebolagen har inte någon kvinna alls i styrelsen. Skillnaden mellan de privat ägda

och de offentligt ägda aktiebolagen är 57,4 procentenheter.

1 Olika varianter	Antal aktiebolag	Andel av dem som har ledamöter	
Antal bolag utan kvinna i styrelsen	76 455	68,3%	
Antal bolag med någon kvinna i styrelsen	35 451	31,7%	

2 Privat ägare	Antal aktiebolag	Andel av dem som har ledamöter	
Antal bolag utan kvinna i styrelsen	71 504	67,7%	
Antal bolag med någon kvinna i styrelsen	34 137	32,3%	

3 Offentligt ägda	Antal aktiebolag	Andel av dem som har ledamöter	
Antal bolag utan kvinna i styrelsen	334	20,3%	
Antal bolag med någon kvinna i styrelsen	1 314	79,7%	

”Listan över bolag som helt saknar kvinnor i ledningen växer. Listan över jämställda bolag står omvänt still. Ingen bransch når längre upp till spannet för jämn könsfördelning. På vd-posterna och i styrelserna råder stillestånd.”

”AllBright-rapporten”, oktober 2020

Branschorganisation kräver tydlighet

Vi bad Martin Kruse, Inköpschef Arbetsförmedlingen och ordförande för Sveriges offentliga inköpare, SOI, att kommentera några av våra grundläggande frågeställningar:

Hur ser du som ordförande i SOI på upphandlingssveriges förmåga att ställa jämställdhetskrav i upphandlingar?

”Jämställdhetskrav är den typ av krav som jag tror att organisationens ledning tydligt måste prioritera och aktivt följa upp för att de ska ställas. En beslutsfattare med ett behov av upphandling behöver tydligt veta att ledningen förväntar sig värden i form av ökad jämställdhet. Alla krav riskerar att kosta pengar eller påverka leveranstider med mera och därför behöver värdet av andra målområden göras tydligt inom en organisation av högsta ledningen (detta gäller även annan typ av hållbarhet till exempel miljökrav). Det behöver vara förväntat att

organisationen är beredd att betala för bidra till att öka jämställdheten i samhället”, säger Martin Kruse

Vad tror du kan behöva göras för få fler att ställa jämställdhetskrav?

”Med anledning av mitt svar på första frågan så tror jag det viktigaste är att organisationens högsta ledning uttrycker en tydlig förväntan på att verksamheten ska bidra till ökad jämställdhet. Därefter behöver realiserade nyttor på området följas upp och sammanställas så att det går att visa på en förflyttning och premiera beteendet. Rent konkret så tror jag mycket på att rigga det strategiska inköpsarbetet så att organisationens övergripande mål (till exempel ökad jämställdhet) får genomslag i konkreta affärer och upphandlingar. Ett bra sätt är kategoristyrkt arbete där organisationens mål omsätts i kategoriplaner.”

Hur ser du frågan att ställa jämställdhetskrav kopplat till hållbarhetsmålen i Agenda 2030?

”Agenda 2030 handlar definitivt om ett mer jämställt samhälle, och en myndighet med ambition att bidra till att agendamålen uppfylls kan absolut prioritera att ställa krav på jämställdhet i upphandlingar. Det är ett exempel på att organisationens övergripande mål, att bidra till agenda 2030 målen, behöver omsättas till konkret handling. Till exempel kravställning i en upphandling.”

Hur ser du på att ställa krav på att ha minst en kvinna i anbudsgivarens styrelse eller vd?

Jag delar uppfattningen att det finns ’lätta’, men kanske inte så progressiva krav att ställa på området. Den tanke du lyfter om att ställa krav på styrelsens sammansättning eller vd:s kön tror jag kan vara rättsligt

svår, det riskerar att bryta mot proportionalitetskravet i kravställningen. Men å andra sidan är det välkommet att ibland prova gränserna för att ta viktiga steg i utvecklingen. I slutänden ska ju nyttan av det man vill uppnå mätas mot hur begränsande kravet är för företagen. Ökad jämställdhet är ju en av våra stora samtidsfrågor, och begränsningen av till exempel att ha en jämställd styrelse är ju självklart. ■

Text: Erik Säfvenberg

Martin Kruse, ordförande för SOI.

FOTO: CA STUDIO

Köparmaktindex™

– enskilda marknader

Generellt ser det lika ut mellan kommuner oavsett om de ligger i en tätort eller inte (se tabellen nedan). Till värdet sker 8 av 10 inköp från aktiebolag med en man som vd.

I Luleå kommun, som är först ut i landet att ställa mer långtgående krav i sina upphandlingar avseende jämställdhet, ingår minst en kvinna i 19 procent av aktiebolagens styrelse. Samma förhållande har Luleå kommun sett till fördelningen av inköp från bolag med registrerad vd. Var femte leverantör har en vd som är en kvinna och även var femte inköpskrona går till dessa bolag.

Fördelat per typ av storlek per kommun	Inköpsvärde	Andel som har minst en kvinna i styrelsen
Storstäder och storstadsnära kommuner	110 014 715 389	24%
Större städer och kommuner nära större stad	109 341 189 934	22%
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	69 243 229 512	22%

Kommunindelningen enligt SKR: <https://skr.se/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>

Offentlig upphandling – ett verktyg för ökad jämställdhet

I korthet kan kravställningen formuleras som "kvalificering", "skrav" och "mervärdeskrav" när en offentlig aktör ska formulera kravställningar i en upphandling för att det ska gå korrekt till?

Luleå kommun har arbetat med frågan sedan 2016 och har skapat en struktur för att införliva kraven i upphandlingsunderlagen.

Inköpsavdelningen har utgått från ett uttalat jämställdhetsperspektiv som började med internt jämställdhetsarbete hos leverantörerna. Det har nu utvecklats till att omfatta även målet om likvärdighet för kvinnor och män.

I år ska nya upphandlingar omfattas av uppföljning utifrån jämställdhetskrav, det kan dels vara kvalificeringskrav men

"Inköpsavdelningen har utgått från ett uttalat jämställdhetsperspektiv som började med internt jämställdhetsarbete"

också mervärdeskrav som är proportionerliga och nödvändiga.

Exemplet med Luleå kommun visar också att den nya modellen för kravställning inte har varit kostnadsdrivande.

När en leverantör svarar på upphandlingsannons ska den bland annat beskriva:

- Hur personalen får kompetensutveckling kring jämställdhet och jämlikhet
- Hur leverantören arbetar för

att öka det underrepresenterade könet bland de anställda.

- Hur leverantören arbetar (eller planerar att arbeta) för att bemöta kvinnor och män med olika bakgrund likvärdigt
- Hur könsfördelningen ser ut på ledande positioner
- Hur rutinerna ser ut vid föräldraledighet
- På vilket sätt arbetsplatsen är anpassad efter människors olika förutsättningar och behov.

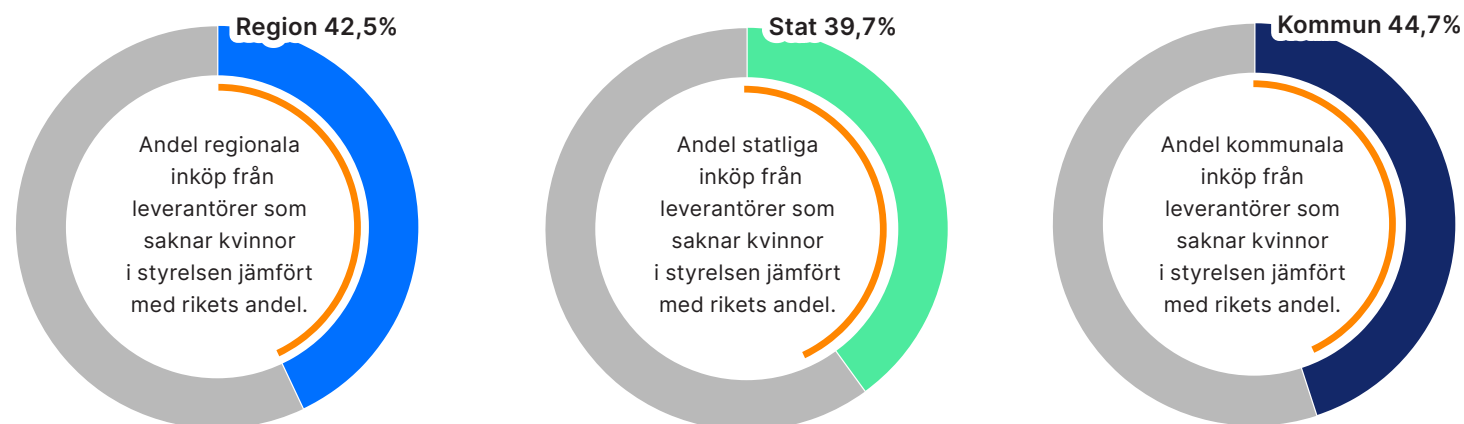
Text: Erik Säfvenberg

Fakta Luleå

- Luleå kommun är har cirka 78 000 invånare.
- Landets 27:e största kommun.
- Under 2019 upphandlade Luleå Kommun varor och tjänster motsvarande ett affärsvärde på 2,76 miljarder kronor från 3 318 leverantörer.
- Största arbetsgivare är Luleå kommun och Region Norrbotten

Inköp från bolag som saknar kvinnor i styrelsen

Leverantörer som helt saknar kvinnor i sin styrelse

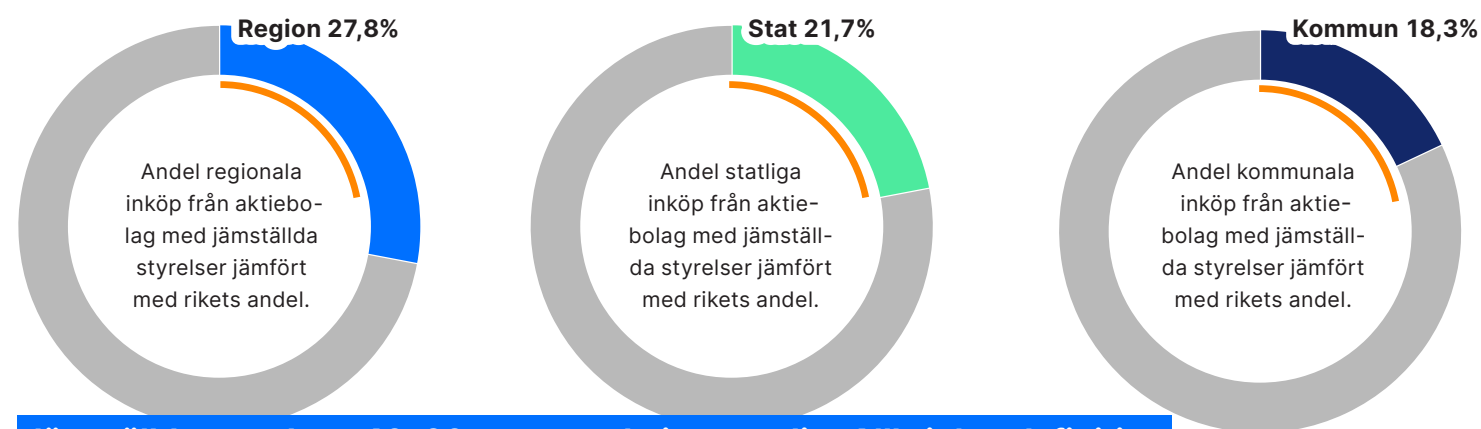
Typ av köpare	Inköpsvärde	Andel av totala inköpsvärdet för denna typ av köpare
Region	87 842 535 197	42,5%
Statlig myndighet	50 744 700 430	39,7%
Kommun	128 010 435 004	44,7%
Riket	266 597 670 631	43,0%

Typ av köpare	Antal aktiebolag	Andel av totalt antal leverantörer per typ av köpare
Region	13 790	34,5%
Statlig myndighet	19 643	39,1%
Kommun	43 022	52,5%
Riket	76 455	68,3%

Kommentar: styrelsens sammansättning

→ Offentliga inköp som görs av bolag som inte har någon kvinnlig representation i styrelsen uppgick till 266 miljarder kronor och utgör 43 procent av det totala inköpsvärdet. I tabellen beskrivs samma nyckeltal men baserat på antal leverantörer per typ av köpare som visar att 68 procent av leverantörerna inte har en styrelse med någon kvinna som ledamot.

Inköp från bolag som är jämställda i styrelsen

Jämställda styrelser, 40-60 procent kvinnor enligt Allbrights definition

Typ av köpare	Inköpsvärde	Andel av totala inköpsvärdet för denna typ av köpare
Region	57 436 101 229	27,8%
Statlig myndighet	27 674 170 079	21,7%
Kommun	52 407 921 619	18,3%
Riket	137 518 192 927	22,2%
Typ av köpare	Antal aktiebolag	Andel av antal bolag med styrelser
Region	3 707	9,3%
Statlig myndighet	4 541	9,0%
Kommun	6 521	8,0%
Riket	14 769	13,2%

Kommentar: Jämställda styrelser

→ Vi använder stiftelsen Allbrights definition av en jämställd styrelse på de offentliga leverantörerna. Då visar det sig att 22,2 procent av inköpsvärdet för de offentliga medel går till bolag som lever upp till den definitionen. Till antalet bolag är skillnaden större, 13,2 procent har en fördelning i styrelsen* enligt denna definition, se tabell här intill.

*Anledningen att siffran för riket är större är att samma bolag ingår i flera delsegment

Frågeställningar till dig som läsare

Förhoppningsvis har du fått med dig ett antal insikter att använda och dra nytta av. Vi på PublicInsight vill skicka med några frågeställningar till dig:

- Vet du hur det ser ut med din Köparmakt i din organisation?
- Hur skulle en anbudsförfrågan och uppföljning i er upphandlade verksamhet kunna utformas utifrån ovanstående insikter?
- Hur kan du som leverantör till offentlig sektor bidra till att målen om jämställdhet uppfylls?

Tack för uppmärksamheten!

Bakgrund

PublicInsight har brutit ner och gjort statistik på alla de 247 000 personer som har vd eller styrelseuppdrag utifrån jämställdhet som variabel.

Det omfattar även 61 000 personer i bland annat handelsbolag och enskilda firmor. Statistiken inkluderar också könsfördelning vad gäller anställda i de olika branscherna. PublicInsights tillgång till stora datamängder gör att vi kan analysera branscher och delområden inom offentlig upphandling. Vårt Köparmaktindex™ skapar jämförbarhet. Detta lanserar vi i och med den första rapporten inom Fokusområde Jämställdhet. Vi har valt att fokusera på de leverantörer som är aktiebolag och som har styrelser som har minst en ledamot som har ett personnummer för att kunna dra en slutsats om denne är man eller kvinna.

Teamet består av personer med erfarenhet av såväl offentlig upphandling, forskning samt mångårig verksamhet i egna bolag.

För att kvalitetssäkra de data och den AI-infrastruktur som PublicInsight tar fram så har en rad namnkunniga personer knutits till bolaget i olika roller. Bland annat en forskare med kompetens inom *Innovation through Co-Design of Information Systems* vid Linköpings Universitet, Lars Albinsson som också ligger bakom framtagandet av underlagen till denna rapport. Personer med lång erfarenhet av research, affärskommunikation, matematiska beräkningar och offentlig upphandling inom statlig och kommunal verksamhet. Tillsammans med PublicInsights grundare Fredrik Tamm, som i flera år har arbetat med att samla in data från offentlig sektor,

däribland alla leverantörer som fakturerar kommuner, regioner och myndigheter.

Denna data används bland annat till den nationella upphandlingsstatistiken som Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket ger ut varje år*.

PublicInsight har inom ramen för ett Vinnovaprojekt haft anledning att titta på hur jämställdheten ser ut hos leverantör till offentlig sektor utifrån deras styrelsesammansättning samt även för vd-position.

Vilka är PublicInsight och vad är våra drivkrafter?

PublicInsight hjälper aktörer på den offentliga marknaden att hitta möjliga affärer. Med ett ekosystem av digitala och konsultativa tjänster bidrar vi till att köpare och leverantörer kan skapa fungerande affärsprocesser för den offentliga affären. PublicInsight drivs av

övertygelsen om att en ökad transparens och större tillgänglighet stärker intresset för offentliga affärer – vilket i sin tur leder till ökad konkurrens och bättre använda skattemedel.

Rapporten är utvecklad från ett delresultat från ett Vinnova-projekt. Inom ramen för ett delfinansierat projekt under Vinnovas utlysning: *Starta er AI-resa för offentliga organisationer* - hösten 2020 som PublicInsight genomför tillsammans med Borås Stad fanns det en inriktning som handlade om jämställdhet i kravställningen i den offentliga upphandlingen.

Detta resulterade i att vi gjorde en analys över sammansättningen i styrelser utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Resultaten var så tydliga att vi valde att göra en större analys som är beskriven ovan. ■

*https://www.upphandlingsmyndigheten.se/globalassets/dokument/publikationer/uhm_statistikrapport_2020.pdf

Metod

Datakällor och metoder: Vi har utgått från inköpsvärden för offentlig sektor som levererats av vår samarbetspartner DS Insikt. statistiken innehåller fakturering från de flesta offentliga aktörer, med undantag från bland andra Försvaret och Polisen. Materialet ger därför en näst intill komplett bild av offentlig verksamhet, så som vård, skola, omsorg, byggnation och infrastruktur. Totalt finns affärer för cirka 870 miljarder kronor, bruttobelopp*.

Data om aktiebolag kommer från Creditsafe, och innehåller alla företag i Sverige samt alla funktionärer, så som vd och styrelseledamöter.

Data om BNP och anställda i olika branscher kommer från Statistiska Centralbyrån, SCB.

Kommunindelningen kommer från Sveriges kommuner och Regioner, SKR.

*Alla belopp är brutto för de samlade inköpen under kalenderår 2019

Kön: Uppgiften om kön kommer uteslutande från folkbokföringen. Där åsatts varje person ett biologiskt kön vid födsel. Personer kan begära att få kön ändrat och även ett nytt personnummer. Totalt 917 personer har ansökt om könsbyte. Den dominerande könstillhörigheten kommer alltså från det vid födseln åsatta biologiska könet.

Styrelse och företagsledning: Styrelsen är den operativt viktigaste gruppen personer som har makt och inflytande över ett aktiebolag. Denna är också formellt utsedd och registreras hos Bolagsverket. Därför är det den överlägset mest pålitliga datakällan om vem som styr ett bolag. Enligt stiftelsen Allbright speglar också sammansättningen av styrelsen sammansättningen av företagets ledning.

Koncerner: I denna rapport studeras endast aktiebolag, inte koncerner.

Koncerner gör inga affärer, varje affär inom en koncern görs av ett specifikt bolag. I vårt material studerar vi endast bolag som själva gör affärer med offentlig sektor. Vi utgår också ifrån att styrelser för bolag som gör affärer har ett reellt inflytande över bolagets verksamhet.

Bortfallsanalys: Vi saknar data från några offentliga aktörer, varav de största får anses vara Polisen och Försvaret. Materialet ger därför en rättvisande bild av de flesta andra offentliga verksamheter, som vård, skola, omsorg, byggnation och infrastruktur.

Av totalt 116 523 aktiebolag som förekommer i DS Insikts databas över offentliga affärer saknar 71 087 vd och 4 627 saknar styrelseledamöter. Det finns inget krav på att aktiebolag skall ha en utsedd vd. Bolag skall dock ha en styrelse. De som saknar styrelse är i många fall under likvidation.

Dessa utlämnas i analyser av styrelsen, men ingår andra analyser. Uppgifter om kön hos personer bosatta i utlandet saknas. I de fall dessa är svenska medborgare och har personnummer har vi hämnat kön från detta. För svenskar med hemlig identitet saknas uppgift om kön. Personer utan identifierat kön utlämnas från sammanställningen.

Metoder: I och med att vi studerar alla bolag och många offentliga aktörers affärer samt att uppgifter om styrelser är officiella, blir analyserna uttömmande. Ett centralt mått som vi skapat och här introducerar är "Medelandelen kvinnor i styrelsen". Detta mått beräknas genom att för varje bolag beräkna andelen kvinnliga ledamöter i förhållande till hela styrelsen. För en grupp bolag beräknas sedan det aritmetiska medelvärdet av andelarna. Företag som saknar ledamöter exkluderas, då det inte går att beräkna andelen.

Läs mer på publicinsight.se
Kontakta oss på info@publicinsight.se